

Premijerski sat – 20. decembar 2017.

Klub poslanika Demokratske partije socijalista Crne Gore

Branimir Gvozdenović

POSLANIČKO PITANJE

Uvaženi predsjedniče Vlade,

Na osnovu člana 187 Poslovnika Skupštine u ime kluba poslanika Demokratske partije socijalista postavljam pitanje predsjedniku Vlade Dušku Markoviću.

Uvaženi predsjedniče, poznato nam je da crnogorski turizam nosi nešto više od petine bruto društvenog proizvoda i da značajno utiče na rast ukupne crnogorske ekonomije pa sam siguran da pitanje koje postavljam u ime kluba DPS-a ne interesuje samo Skupštinu CG, nego ukupnu javnost. Naše interesovanje usmjereno je u pravcu da dobijemo odgovor od Vaše strane koliko crnogorski turizam utiče na ukupne elemente crnogorske ekonomije, koji su benefiti od crnogorskog turizma u ovom periodu i šta namjerava Vlada Crne Gore da uradi u narednom periodu kako bi se u potpunosti realizovala vizija da crnogorski turizam bude visokokvalitetan, da zauzme svoje mjesto na svjetskoj mapi kao jedan od turizama koji nudi visoki kvalitet, gdje je prepoznat kvalitet, gdje se koristi organska hrana, gdje imamo hotele sa četiri-pet zvjezdica koji su dominantni u crnogorskoj ponudi. Jako je važno da čujemo koje su to povlastice koje će crnogorska Vlada u narednom periodu usmjeriti u pravcu crnogorske turističke privrede, kako poboljšati avio dostupnost i kako u potpunosti realizovati projekte koji definišu da svake godine imamo značajan porast u dijelu prihoda i povećanja broja turista na ovom prostoru. To je nekoliko pitanja koje smo dostavili prije nekoliko dana i jedno kratko

Objasnenje

Strategijom turizma od prije deset godina i agendom turističkih reformi koje smo dobili 2013. godine jasno smo definisali pravce razvoja crnogorskog turizma, koji je zahvaljujući kvalitetnoj politici i donošenju odluka pozicionirao crnogorski turizam kao jedan od najbrže rastućih turističkih destinacija, ne samo na prostoru Jugoistočne Evrope nego i u svijetu.

Prema izvještajima svjetskog Savjeta za turizam i putovanje, on već nekoliko godina zauzima, među prvih mjesta po progresu koji ostvaruje u turizmu. Takođe, ova 2017. godina bilježi izvanredne rezultate. Već u prvih 10 mjeseci ostvarili smo isti promet kao što smo ostvarili u 2016. godini koja je takođe bila rekordna, koja je bila bolja od rekordne godine 1987.

Ovaj period zahvaljujući beneficijama koje su se odnosile na turizam, a to je ukidanje komunalnih naknada, liberalizacija poreske politike, obezbijedila je da za pet godina imamo preko 100 novih hotela koje su generisali blizu sedam hiljada novih radnih mjesta. Samo u zadnjih godinu dana otvorena su 33 hotela od koga su 22 sa 4-5 zvezdica što, normalno definiše da je politika koja je u ovoj i prethodnim godinama dala jedan ogroman zamajac čitavoj ekonomiji, a prije svega crnogorskom turizmu.

Crna Gora ima jasnu politiku, ali i druge zemlje, ne samo u našem okruženju, dolaze nova zakonska rješenja. Juče sam bio u posjeti Albaniji, oni su prošle nedjelje donijeli jedan izvanredan zakon kojim su značajno podstakli nove investicije i razvoj brendiranih hotela i hotela sa pet zvjezdica. U istom pravcu rade Vlade Hrvatske, Vlada Slovenije i konkurentskih država kao što su zemlje Mediterana. Crna Gora ima veliku šansu da se pozicionira u ogromnom razvoju turizma koji se očekuje u Mediteranu narednih deset godina. Do 2030. godine očekuje se da se za prostor Mediterana bilježi rezultat 500 miliona turista koji će posjetiti ovaj prostor. Sada, trenutno, posjećuje nešto oko 370 miliona. Ta mogućnost da dio turista koji će biti na ovom prostoru obezbijedimo nove smještajne kapacitete je ogroman potencijal koji za narednih deset godina treba da stvori mogućnost da se obezbijedi novih 20 hiljada radnih mjesta. U tom pravcu smo kao klub DPS-a postavili ova pitanja i biće nam zadovoljstvo da čujemo Vaše odgovore.

Hvala.

ODGOVOR PREDsjedNIKA VLADE

Poštovani potpredsjedniče Gvozdenoviću,

Hvala Vam na postavljenom pitanju, ali istovremeno i na sveobuhvatnom obrazloženju koje nesumnjivo doprinosi jasnijem predstavljanju rezultata ostvarenih u turizmu, a koji, kako ste i sami kazali, čini preko petine crnogorskog bruto domaćeg proizvoda. Preciznije, prema posljednjem izvještaju Svjetskog savjeta za putovanja i turizam, turizam je u 2016. godini kod nas generisao 22,1% BDP-a, sa prognoziranim rastom od 6,3% za tekuću godinu i tendencijom da u 2027. godini generiše 31,2% bruto domaćeg proizvoda.

Ovo je, složićemo se, jedan od podataka koji u velikoj mjeri daje odgovor i na Vaše prvo pitanje, odnosno govori da rezultati koje ostvarujemo u oblasti turizma u kontinuitetu i u značajnoj mjeri doprinose rastu crnogorske ekonomije.

Govoreći o dva markantna parametra ekonomskog razvoja – rastu zaposlenosti i novim investicijama, koristim priliku da takođe saopštim podatke i prognoze Svjetskog savjeta za putovanja i turizam.

Naime, ukupan doprinos turizma zaposlenosti u 2016. godini iznosio je 14,6%, odnosno oko 27 hiljada radnih mjesta. Projekcije su takve da u ovoj godini očekujemo porast od 5,1%, dok se do 2027. godine prognozira godišnji rast od 3,6% prosječno, što će obezbijediti udio od 20,4% u ukupnoj zaposlenosti.

S druge strane, u ukupnim investicijama u 2016. godini, učešće investicija u turizam iznosilo je 34%, dok je za 2017. godinu planiran porast učešća od 7,6%. Prema istom izvoru, do 2027. godine procjena učešća investicija u turizam će rasti po prosječnoj godišnjoj stopi od 6,9%, što će činiti 51,5%, odnosno polovinu ukupnih investicija do kraja narednog desetogodišta.

Uvaženi predsjedniče Parlamenta, uvaženi potpredsjednici, uvaženi poslanici, poštovani poslaniče Raduloviću, hvala Vam na ovom upozorenju. Veoma je važno da sam dobio takvu sugestiju od Vas ikao imam informaciju da je 12.12. imamo apsolutnu ažurnost na portalima ministarstava, ali to ću već sutra na sjednici Vlade otvoriti to pitanje i zatražiti punu informaciju i zadužiti generalnog sekretara da nam da povratnu informaciju. U svakom slučaju neću dozvoliti ovakvu praksu ako ona bude ovakva kako ste je Vi danas saopštili

Poštovani potpredsjedniče Gvozdenoviću,

Hvala Vam na postavljenom pitanju, ali istovremeno i na sveobuhvatnom obrazloženju koje nesumnjivo doprinosi jasnijem predstavljanju rezultata ostvarenih u turizmu, a koji, kako ste i sami kazali, čini preko petine crnogorskog bruto domaćeg proizvoda. Preciznije, prema posljednjem izvještaju Svjetskog savjeta za putovanja i turizam, turizam je u 2016. godini kod nas generisao 22,1% BDP-a, sa prognoziranim rastom od 6,3% za tekuću godinu i tendencijom da u 2027. godini generiše 31,2% bruto domaćeg proizvoda.

Ovo je, složićemo se, jedan od podataka koji u velikoj mjeri daje odgovor i na Vaše prvo pitanje, odnosno govori da rezultati koje ostvarujemo u oblasti turizma u kontinuitetu i u značajnoj mjeri doprinose rastu crnogorske ekonomije.

Govoreći o dva markantna parametra ekonomskog razvoja – rastu zaposlenosti i novim investicijama, koristim priliku da takođe saopštim podatke i prognoze Svjetskog savjeta za putovanja i turizam.

Naime, ukupan doprinos turizma zaposlenosti u 2016. godini iznosio je 14,6%, odnosno oko 27 hiljada radnih mjesta. Projekcije su takve da u ovoj godini očekujemo porast od 5,1%, dok se do 2027. godine prognozira godišnji rast od 3,6% prosječno, što će obezbijediti udio od 20,4% u ukupnoj zaposlenosti.

S druge strane, u ukupnim investicijama u 2016. godini, učešće investicija u turizam iznosilo je 34%, dok je za 2017. godinu planiran porast učešća od 7,6%. Prema istom izvoru, do 2027. godine procjena učešća investicija u turizam će rasti po prosječnoj godišnjoj stopi od 6,9%, što će činiti 51,5%, odnosno polovinu ukupnih investicija do kraja narednog desetogodišta.

Poslaniče Gvozdenoviću,

Da bih dao odgovor na drugi dio Vašeg pitanja, odnosno predočio aktivnosti koje Vlada Crne Gore planira da sprovede u narednom periodu kako bi se Crna Gora dodatno približila našoj viziji visokokvalitetne, i u svjetskim razmjerama respektabilne turističke destinacije, dozvolite da ukažem na činjenicu da razvojne prilike u turizmu nijesu došle nenadano i jednokratno,

već da je aktuelni turistički zamajac oslonjen na kontinuiranom i predanom radu u dugogodišnjem periodu.

Saglasan sam, dakle, sa Vašom ocjenom da je stvorena odlična osnova – ne samo da iz godine u godinu dostižemo prognoze i projekcije eminentnih međunarodnih turističkih organizacija i institucija, već da iskoristimo naš turistički potencijal u pravcu sveukupnog razvoja Crne Gore.

Sa zadovoljstvom konstatujem da je to opravdala i ova, do sada najuspješnija turistička godina. Naime, prema preliminarnim podacima, u Crnoj Gori je u prvih deset mjeseci boravilo skoro 2 miliona turista uz ostvarenje gotovo 11,5 miliona noćenja. Rast broja stranih turista mjeri se dvocifrenim stopama rasta i to preko 18%, a ništa manje značajan je i podatak da je broj domaćih turista povećan za blizu 8%.

Aerodromi Crne Gore su u ovoj godini oborili rekorde i po prvi put u istoriji, na oba aerodroma pojedinačno opsluženo je preko milion putnika, a u zbiru blizu 2 miliona i 200 hiljada. Ove godine vladalo je i snažno interesovanje za crnogorske nacionalne parkove. Izdvajamo NP „Durmitor“ koji u odnosu na prethodnu godinu bilježi veću posjetu za 42%, a NP „Biogradska gora“ zabilježio je povećanje od 39%.

Kada posmatramo finansijski iskaz navedenih rezultata, u prva tri kvartala ove godine ukupni procijenjeni prihod od turizma iznosi oko 900 miliona eura, dakle više u odnosu na rekordnu 2016. godinu – kako ste je Vi nazvali, a u kojoj je ukupno prihodovan 881 mil.€. Zaključak je da možemo biti veoma zadovoljni i ostvarenim finansijskim rezultatima.

Pored brojnih novootvorenih hotela sa 4 i 5 zvjedica u 2017. godini, i opredjeljenja da se na najbolji način valorizuju razvojne podsticajne mjere u turizmu, Vlada je posebno posvećena aktivnostima na privlačenju stranog kapitala uz kontinuirano unapređenje poslovnog ambijenta – prvenstveno u cilju novih ulaganja u one hotelske objekte koji su u korelaciji sa vizijom Crne Gore kao visokokvalitetne turističke destinacije.

Dodatno, ne treba zanemariti ni vrlo dinamične aktivnosti na projektima tri ski centra, i to: Kolašin 1600, Cmiljača i Žarski, koji su dio prostornog plana posebne namjene „Bjelasica i Komovi“, i za čiji razvoj je do 2020. godine planirano da se utroši cirka 60 miliona eura.

Nesumnjivo će i završetak prioritetne dionice auto-puta, i dalja realizacija tog projekta, dati potreban doprinos ravnomjernijem razvoju i punom ekonomskom i turističkom iskorišćavanju potencijala sjevera Crne Gore.

Kada govorimo o aktivnostima koje po pitanju izgradnje i upravljanja turističkim kapacitetima mogu očekivati domaći i inostrani investitori, posebno bih istakao značaj novog Zakona o turizmu i ugostiteljstvu, čiji predlog je Vlada utvrdila na posljednjoj sjednici i nalazi se u skupštinskoj procedure. Ovim zakonskim rješenjem stvoriće se uslovi za još snažniju podršku investicionom ciklusu, posebno na sjeveru države, a kroz formiranje razvojnih turističkih zona.

Pozivam poslanike da se posvete ovom veoma važnom Zakonu, ne samo za razvoj turizma, nego koji će imati posredne i direktne benefite za cijelu ekonomiju.

Vrlo važan aspekt primjene podsticajnih mjera je i snižena stopa PDV od 7%, koja će se obračunavati od 1. januara 2018. godine na usluge hrane i pića u hotelima kategorije sa najmanje 4 zvjezdice u Sjevernom i Centralnom regionu, i kategorije najmanje 5 zvjezdica na Primorju i u Glavnom gradu. Složićemo se da će ovaj model dodatno unaprijediti ne samo turističku ponudu, već i ukupan ekonomski ambijent.

To je, uostalom, potvrdio i nedavno objavljeni Izvještaj Financial times-a, odnosno njihovog Odjeljenja za strane direktne investicije, po kome je Crna Gora, sa aspekta atraktivnosti za investiranje, na visokom petom mjestu liste „Turističkih destinacija budućnosti“.

Jednako smo posvećeni stvaranju preduslova za veće učešće organizovanog turističkog prometa, posebno kroz jačanje modela podrške turoperatorima, a takođe nastavljamo i sa aktivnostima koje obezbjeđuju otvaranje novih tržišta.

Na kraju poštovani potpredsjedniče Gvozdenoviću,

Još jednom pozdravljam iskazanu inicijativu da u ovom formatu građanima Crne Gore predočimo rezultate koje smo ostvarili u oblasti turizma, jer oni treba da čuju turističke pokazatelje, i ocijene naš rad.

Uvjeren sam da smo na pravom putu, a tome u prilog govore svi parametri uspješnosti ljetnje sezone koja je iza nas, ali i već ostvarene rezervacije za zimsku sezonu koja je u toku, i ohrabrujuće najave za 2018. godinu.

Hvala na pažnji!

Klub poslanika Demokratskog fronta

Nebojša Medojević

POSLANIČKO PITANJE

Šta će konkretno Vaša Vlada i Vi lično uraditi da se prevaziđe duboka politička, ekonomska i bezbjednosna kriza u Crnoj Gori?

ODGOVOR PREDSJEDNIKA VLADE

Poslaniče Medojeviću,

rijetki su, ako uopšte i postoje, primjeri da se pitanje za Premijerski sat postavi krajnje apstraktno, a potom i pošalje bez ijednog retka obrazloženja.

Zato bez posebne želje ili tendencije da ulazim u analizu onoga što ste htjeli da pitate, odnosno da saopštite kao politički pamflet, ipak moram iskazati i dozu zabrinutosti zbog činjenice da očigledno ne razaznajete gdje i u kojoj državi živite.

Stoga ću Vam, ne zalazeći u brojne poznate filozofske opservacije o krizama identiteta i krizama morala, još jednom ove godine poželjeti dobrodošlicu u poslaničke klupe, uvjeren da ćete makar u jednoj stvari ostati dosljedni do kraja mandata ove Skupštine – a to je pozicija predstavnika građana koji su Vam ukazali povjerenje.

Poslaniče,

Parlament kao najviše predstavničko tijelo, kao što možete da se uvjerite, nesmetano funkcioniše, a jednako tako svoju punu i Ustavom predviđenu funkcionalost ostvaruju i druge grane vlasti, uključujući i izvršnu koju predstavljam.

To je, rekao bih, najkraći i najdirektniji odgovor na Vašu tvrdnju o postojanju političke krize. Takođe, rezultati svih izbora, ne samo prošlogodišnjih parlamentarnih, nego i posljednjih lokalnih, potvrdili su da vam ozbiljna politika i politička strategija, nikada nijesu bile jača strana.

Ipak, pošto želim da počnem sa ekonomijom – moram se prisjetiti da ste od ekonomske analize svojevremeno više nego pristojno živjeli, a kao svojevrsnom znalcu, za kojeg se predstavljate, razumljivi će Vam biti sljedeći podaci.

Da prije svega bude jasno – Crna Gora se ne nalazi u ekonomskoj krizi!

Tome u prilog govori i snažan ekonomski rast od oko 4% u ovoj godini, koji je među najvišima u Evropi, i koji je praćen rastom broja zaposlenih za preko 5 hiljada. Bruto domaći proizvod po glavi stanovnika porastao je na oko 6.700 eura, a ostvaren je rast i prosječne plate i penzije. Napredak crnogorske ekonomije potvrdili su izvještaji referentnih međunarodnih organizacija i institucija poput Evropske komisije, MMF-a, Svjetske banke i drugih.

Takođe i mjere Vladine fiskalne konsolidacije, sa najpozvanijih međunarodnih adresa ocijenjene su kao dobro izbalansirane, jer smo pažljivo vodili računa da ne smanjujemo penzije, i da ne povećamo poresko opterećenje na rad i dohodak građana. To je, uzročno-posljedično, rezultiralo rastom zarada. Istovremeno smo obezbijedili i pravedniju raspodjelu socijalnih fondova.

Da zemlja, (a kada kažem „zemlja“, mislim na Crnu Goru – prosto da bismo usaglasili polazišta!) nije u krizi, i da je to stvar Vaše paušalne ocjene, potvrđuje snažna investiciona aktivnost,

povećanje budžetskih prihoda i kontrola rashoda, povećanje pokrivenosti uvoza izvozom, te povećanje izvoza usluga.

Smanjeno je učešće nenaplativih kredita u kreditnom portfoliju banaka, povećani su ukupni depoziti, kao i kreditna aktivnost. Poboljšan je izgled kreditnog rejtinga i unaprijeđena konkurentnost zemlje. Stavili smo pod kontrolu javni dug, koji će se značajnim dijelom u naredne 3 godine refinansirati i početi da se smanjuje od 2020. godine, kada ćemo već imati izgrađenu prvu dionicu autoputa, kao najvažnijeg infrastrukturnog projekta u zemlji, podjednako važnog za sve građane Crne Gore.

Sprovodimo mjere aktivne politike zapošljavanja dodatnim izdvajanjima iz bužeta za ovu svrhu, zatim mjere podrške preduzetništvu kroz kredite Investiciono-razvojnog fonda, kao i programe subvencija iz ministarstava kroz podrške poljoprivrednicima, prehrambenoj industriji i drugim vidovima preduzetništva. Kontinuirano radimo na povećanju efikasnosti rada državne administracije, reformi tržišta rada, obrazovanja i zdravstva. Smanjena je anketna stopa nezaposlenosti na 15,1%.

A upravo podaci o nezaposlenosti iz evidencije Zavoda za zapošljavanje svjedoče kakve mogu biti posljedice političkog egzibicionizma u vidu izglasavanja izmjena i dopuna Zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti 2015. godine, Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, i Zakona o zapošljavanju i ostvarivanju prava iz osiguranja od nezaposlenosti.

Zapravo je taj politički diletantizam, u kome ste lično učestvovali, doprinio povećanju administrativne i – naglašavam – fiktivne nezaposlenosti u zemlji, te stvaranju dodatnog pritiska na državni budžet od oko 2% godišnjeg Bruto domaćeg proizvoda.

Da li Vam je tada bio cilj da što više opteretite državni budžet, i da imamo što više nezaposlenih ljudi, ili nešto sasvim treće, to Vi najbolje znate i to ćete objašnjavati građanima da biste i dalje bili relevantan politički faktor!

A Vlada će nastaviti sa realizacijom mjera ekonomske politike koje će obezbijediti dalji rast ekonomije, otvaranje novih radnih mjesta, redovnost isplata zarada, penzija i socijalnih davanja.

Dakle, dok opozicija kojoj pripadate djeluje destruktivno, pokušavajući da investicioni i ekonomski ambijent učini što neprihvatljivijim, za Vladu i mene lično, dalji dinamičan i održiv rast ekonomije predstavlja imeprativ.

Poslaniče Medojeviću,

Na samom kraju, u nastojanju da poštujem vrijeme predviđeno Poslovníkom, a u vezi sa Vašom tvrdnjom o navodnom postojanju bezbjednosne krize, moram priznati da bi mnogo

jednostavnije bilo da ste prisustvovali prethodnoj sjednici Premijerskog sata kada je ocjenu iste od mene zatražio poslanik Vuksanović.

Bezmalopričajno, ponoviti: bezbjednosna situacija u Crnoj Gori je stabilna, na opšte zadovoljstvo naših građana, turista, investitora i privrednika. Tome u prilog govore podaci o ekonomskim bilansima, ali i podaci o rekordnoj turističkoj sezoni, koje sam danas saopštio u odgovoru na jedno od poslaničkih pitanja. Jer, niti investitori ulažu tamo gdje je nestabilno i nesigurno, niti turisti troše stotine miliona eura tamo gdje je nebezbjedno!

Dakle, nema govora o bezbjednosnoj krizi u Crnoj Gori!

Naprotiv – odlučnost države da zaustavi svaki pokušaj ugrožavanja stabilnosti i sigurnosti je, budite uvjereni, u fokusu naše pažnje. A svakoga ko se eventualno osmjeli na takvo nešto – dočekaće zakonit i snažan odgovor države Crne Gore.

Hvala vam na pažnji.

Klub poslanika Bošnjačke stranke, koalicije „Shqiptaret te vendosur – Albanci odlučno“ – Forca, DUA i AA i Hrvatske građanske inicijative

Adrijan Vuksanović

POSLANIČKO PITANJE

*Poštovani predsjedniče Skupštine,
poštovani predsjedniče Vlade, uvaženi gospodine Markoviću sa ministrima,
poštovane dame i gospodo,*

na osnovu člana 187 Poslovnika Skupštine CG, želim pitati uvaženog premijera za komentar na činjenicu i saznanja koje imamo da Ministarstvo kulture CG želi kandidirati Bokeljsku mornaricu na UNESCO-voj listi zaštite nematerijalne i kulturne baštine, pritom prešućujući kult sv. Tripuna za kojeg je Bokeljska mornarica neraskidivo vezana i iz kojeg je uostalom i nastala i prešućujući ime hrvatskog naroda koji su dali u stvaranju te institucije nemjerljiv i dominantan doprinos.

Hvala i tražim odgovor u pisanoj formi.

ODGOVOR PREDSJEDNIKA VLADE

Uvaženi poslaniče Vuksanoviću,

U cilju upoznavanja šire crnogorske javnosti sa ovim pitanjem, dozvolite da najprije podsjetim da je Bokeljska mornarica jedno od reprezentativnih kulturnih dobara Crne Gore, koje je od 2013. godine upisom u Registar kulturnih dobara postalo Zakonom zaštićeno kulturno dobro od nacionalnog značaja.

Ujedno, riječ je i o jednom od najkompleksnijih kulturnih dobara, čija je tradicija duga preko 12 vjekova, a koje u sebi objedinjuje različite aspekte nematerijalnog nasljeđa: tradicionalnu organizaciju sa preciznim ustrojstvom i podjelom činova, stare zanate u pogledu izrade, održavanja i ukrašavanja nošnje i oružja, Kolo Bokeljske mornarice uz propisanu muzičko-scensku izvedbu, Trg Sv. Tripuna i ostale prostore Starog grada Kotora, tradicionalni jezik, i mnoge druge.

Podsjećam i da UNESCO Konvencija o zaštiti i očuvanju nematerijalnog kulturnog nasljeđa, kao i Zakon o zaštiti kulturnih dobara koji se bavi nematerijalnim nasljeđem, ističe upravo značaj lokalne zajednice za očuvanje nematerijalnog nasljeđa.

Crna Gora kao država koja baštini multikulturalnost kao osnovnu vrijednost, svoje cjelokupno nasljeđe tretira integralno, cjelovito, ne dijeleći ga prema nacionalnoj pripadnosti. Jer riječ je o kulturnim vrijednostima koje pripadaju građanima, cijelom društvu, i sa kojima svako ima pravo da se identifikuje.

Nadalje, nakon kandidature za UNESCO Reprezentativnu listu, ovo kulturno dobro pripadaće i svim građanima svijeta, pa je „prisvajanje“ od bilo koje strane u ovom slučaju izlišno. Tim prije što je Bokeljska mornarica kulturno dobro koje je starije od pojave nacionalnih država na Balkanu, odnosno predstavlja nasljeđe koje je opstalo uprkos brojnim društveno-istorijskim okolnostima i kulturnim uticajima.

Takođe, podsjećam da je riječ o tradicionalnoj vojno-pomorskoj organizaciji čije članstvo nije bilo, niti je danas, nacionalno ograničeno. Naprotiv, jedna od suštinskih vrijednosti Bokeljske mornarice upravo je njena otvorenost i nad-nacionalnost, te njena tradicija koja se sastoji u promociji mira, jednakosti, međukulturalnog sklada i tolerancije.

Treba svakako kazati i da je Bokeljsku mornaricu održala lokalna zajednica Boke Kotorske, prenosivši je sa generacije na generaciju, i svjedočeći o istorijskim i simboličkim vrijednostima mirnodopskog pomorstva u Boki Kotorskoj.

Polazeći od činjenice da je čuvar vrijednosti Bokeljske mornarice lokalna zajednica, koja je i Rješenjem o upisu u odgovarajući registar prepoznata kao nosilac ovog kulturnog dobra, Ministarstvo kulture je u pripremu Nominacionog dosijea od samog početka aktivno uključilo i samu organizaciju koja čuva tradiciju Bokeljske mornarice. Dakle, cjelokupan proces pripreme prijavnog teksta sproveden je u saradnji predstavnika Ministarstva kulture, Uprave za zaštitu kulturnih dobara i Bokeljske mornarice. Posebno je važno istaći da je u okviru pripreme teksta, i to nedavno, dakle tokom prošlog mjeseca, održana i Skupština organizacije, na kojoj je detaljno prezentovan i finalno usaglašen tekst nominacionog dosijea.

Ovom prilikom želim da saopštim i još detalja koji se vezuju za ovu važnu temu. Kolo Bokeljske mornarice tradicionalno se izvodi raznim prigodama: na Dan Svetog Tripuna; na Dan Bokeljske mornarice; te na dane oslobođenja Kotora, Tivta i Herceg Novog.

Dodatno je tokom istorije zabilježena, a usuđujem se reći i danas postoji snažna veza Bokeljske mornarice i njene matice – grada Kotora.

Kolo Bokeljske mornarice igra se u kotorskom Starom gradu, koji i sâm predstavlja jedno od najreprezentativnijih kulturnih dobara Crne Gore, sa međunarodnim značajem i dvojakom UNESCO zaštitom. Činjenica određene simboličke pripadnosti i jednom takvom gradu, daje posebnu i rekao bih dodatnu vrijednost i samom kulturnom dobru o kojem govorimo.

Nezamislivo je, naime, pomisliti na kulturni identitet Crne Gore, bez slike Kola Bokeljske mornarice ispred Katedrale Svetog Tripuna ili na Trgu od oružja. Globalno prepoznatljiv segment ovog nematerijalnog dobra, Kolo, upućuje nas zapravo na neraskidivost njegove veze sa prostorom, odnosno posebnim lokalitetima kotorskog Starog grada.

Uvaženi poslaniče Vuksanoviću,

Na kraju, dijeleći zadovoljstvo što sam se kroz pripremu ovog odgovora poslije dugo vremena podsjetio na neprolazne vrijednosti ovog kulturnog dobra, a na osnovu svega što sam saopštio – želim da saopštim da je Bokeljska mornarica čvrsto utkana u temelje crnogorske državnosti, i predstavlja suštinski dio naše zajedničke prepoznatljivosti – i lokalne, i nacionalne, i međunarodne.

Ipak, i kao dio odgovora na Vaše pitanje, želim jasno da vam saopštim da se u tekstu Nominacionog dosijea ne spominje nijedan narod, pa nema razloga da se ovako važnom zahtjevu, kakav je nominacioni dosije, daju ili nameću sadržaji koji mogu stvarati nejasnoće, i predstavljati opterećenje za sam proces odlučivanja i potvrđivanja.

Zahvaljujem na pažnji!

Komentar – Adrijan Vuksanović

Bokeljska mornarica je zajedničko dobro svih nas. Kultura nije nikad bila problem. Kultura uvijek objedinjuje, problem je nekultura. Onaj koji hoće da izbrše ime hrvatskog naroda iz Bokeljske mornarice taj nije prijatelj ni Crne Gore ni Hrvata ni Crnogoraca. Taj koji to radi taj je protivnik multinacionalne Crne Gore. Ako nam uzmete Bokeljsku mornaricu to znači da Hrvati ne postoje. Jer, nismo se mi juče tu pojavili. Tu podrazumijevam dugačak kontinuitet koji ste rekli, veći od milenijuma. Znam ja da je Bokeljska mornarica starija od stvaranja nacionalnih država u standardnom smislu. Ali ako bi primijenili taj princip koji ste spomenuli, onda ništa što smo stvorili prije XIX stoljeća i stvaranja nacionalnih grupacija u standardnom smislu ne bi mogli označiti kao nacionalno. Onda bi mogli isto to reći za Cetinjski manastir i za druge neke značajne objekte.

U Hrvatskoj postoji pet područnica Bokeljske mornarice i u Hrvatskoj ima više članova Bokeljske mornarice nego što ih ima u samoj CG. To su isti oni Hrvati koji su otišli iz Boke Kotorske i

odnijeli sa sobom svoje običaje, tradiciju, jezik i u svoj svijet bi odnijeli i Bokeljsku mornaricu i tamo plešu to kolo. Zbog toga Bokeljska mornarica je kulturno dobro Crne Gore sa kojim Crna Gora treba da se ponosi i nama Hrvatima je to radost, ali ne da se prešućuje kult Sv. Tripuna iz kojeg je Bokeljska mornarica i nastala i da se prešućuje narod koji je dominantno stvarao, baštini i baštini tu značajnu instituciju. I nama je drago da se CG ponosi tim kulturnim blagom. Ali nam nije drago i revoltira nas ako neko zaobilazi naše ime. Naravno da sve nacije i narodi treba da učestvuju u nečemu što je kulturno dobro, jer po meni ne postoji sukob kultura, postoji samo sukob nekultura. Kultura nas uvijek objedinjuje i Bokeljska mornarica treba da bude jak faktor koji dodatno ojačava crnogorski i hrvatski narod.

Hvala!

Klub poslanika Socijaldemokrate Crne Gore i Liberalna partija Crne Gore

Miće Orlandić

POSLANIČKO PITANJE

Što Vlada Crne Gore preduzima ili namjerava da preduzme za bolju valorizaciju šumskog bogatstva Crne Gore i gazdovanja šumama?

Obrazloženje

Poštovani predsjedniče Vlade,

Više je nego očito da postojeći model upravljanja i gazdovanja šumama Crne Gore ne daje očekivane rezultate kada je u pitanju valorizacija naših šuma i da postojeći koncesioni model, po našem mišljenju, nije obezbijedio odgovarajuće benefite i razvoj šumarstva i drvoprerade Crne Gore.

Ako su moji podaci tačni, Crna Gora uz odgovarajuću brigu i gazdovanje šumama može imati prosječno godišnje raspoloživu drvenu masu za sječu iz šuma u državnom vlasništvu u iznosu od preko 500.000 m³, što bi moglo da rezultira budžetskim prihodom od blizu 8 miliona.

Cijenim da se takav nivo prihoda nije ostvario ni jedne godine od početka primjene koncesionog modela korišćenja šuma.

Poznato je da mi Socijaldemokrate smatramo da bi model koji mi zagovaramo dao mnogo bolje rezultate kada je u pitanju gazdovanje šumama, njihovo obnavljanje i adekvatan državni odnos prema tom ogromnom prirodnom bogatstvu kojim naša država raspolaže, a to je formiranje novog privrednog društva koje bi bilo 100% u vlasništvu države. Mislim da je vrijeme da se vratimo ekonomiji i ubrzanom ekonomskom razvoju.

Molim Vas da mi odgovor dostavite i u pisanoj formi.

ODGOVOR PREDsjedNIKA VLADE

Poštovani poslaniče Orlandiću,

Zahvaljujem na postavljenom pitanju, koje svojim sadržajem skreće pažnju na vrlo važnu temu valorizacije prirodnih resursa, a šire gledano i zaštite životne sredine i adekvatnog upravljanja šumskim bogatstvom.

Još na početku mandata ove Vlade, osmišljena i dugoročna valorizacija prirodnih resursa postavljena je kao važan aspekt naših razvojnih politika. Ona podrazumijeva i realizaciju projekata u sektorima u kojima Crna Gora ima komparativne prednosti, odnosno u kojima je bogata, a to su svakako šumarstvo i drvna industrija.

Tada je najavljena destimulacija izvoza drvne sirovine i povećanje investicija u drvnu industriju, pogotovo onu koja je usmjerena ka većem stepenu finalizacije proizvoda. Takođe, u cilju održivog gazdovanja šumskim resursima, najavljeno je preispitivanje postojećeg modela koncesija u šumarstvu, što i sugerišete kroz postavljeno pitanje.

Dozvolite da podsjetim da Nacionalna strategija održivog razvoja do 2030. godine, u traženju odgovora na postojeću, i kako ste i sami rekli, neodrživu praksu korišćenja prirodnih dobara, kao prioritet postavlja efikasno upravljanje resursima. U tom segmentu je posebno važno adekvatno zaštititi, unaprijediti i vrednovati ekosisteme i usluge koje šume pružaju.

Stoga model kojem težimo značajno prevazilazi koncepciju koja bi se zadržala samo na organizacionim promjenama u ovom sektoru, već na zaštiti životne sredine, koja je njegov najvažniji aspekt.

Osigurati održivost u gazdovanju šumama – znači kreirati sistem zaštite koji će odgovoriti na savremene izazove, prevashodno kada su u pitanju klimatske promjene i prateće pojave (u prvom redu šumski požari i procesi sušenja četinarskih šuma). On podrazumijeva i sprečavanje nedozvoljene sječe, ali i proaktivan pristup institucije koja gazduje šumama, u procesuiranju počinitelaca protivpravnih radnji.

Da budemo jasni – održivo gazdovanje šumskim bogatstvom podrazumijeva i to da se šumama, kroz mjere i postupke njege i gajenja, vrati ono što se iz šuma uzima.

Dakle, postojeći koncesioni model gazdovanja, kako i sami primjećujete, ne korespondira tom principu na optimalan način.

Stoga je Vlada u toku ove godine preduzela niz mjera u pravcu unapređenja stanja u oblasti šumarstva:

- Zabranjen je izvoz drvnih sortimenata, čime je konačno zaustavljen odliv najkvalitetnije drvne sirovine potrebne domaćoj industriji.

- Pojačan je monitoring poštovanja koncesionih ugovora i pojačana kontrola bespravnih sječa.
- Realizovan je Pilot projekat implementacije informacionog sistema u šumarstvu, čime se stvaraju uslovi za dostizanje pouzdanosti evidencija u sistemu gazdovanja šumama.
- Poklonjena je posebna pažnja odnosu koncesionara prema lokalnim zajednicima i putnoj infrastrukturi, sa ciljem osiguravanja odgovornijeg odnosa, uz mogućnost raskidanja ugovora u slučaju uočavanja nepravilnosti.

Pomenute mjere i aktivnosti imale su svoje efekte i rezultirale rastom proizvodnje u šumarstvu od 25,4%, a u drvnoj industriji 3,3%, uz porast budžetskih prihoda od korišćenja šuma od 9,3%.

Uvođenjem moratorijuma na izvoz trupaca i ogrijevnog drveta rezultat je sljedeći: izvoz trupaca je manji 37 puta, a ogrijevnog drveta za cijelih 70%. Istovremeno je došlo do značajnog rasta izvoza rezane građe i drvnog peleta, kao sekundarnih proizvoda, za čak 225%.

Poštovani poslaniče Orlandiću,

Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja započelo je projekat reorganizacije koncepta koncesionog korišćenja šuma.

U okviru studije podržane od Svjetske Banke, kroz projekat Midas, urađena je ekspertska analiza opravdanosti promjene postojećeg modela korišćenja šuma sa mjerama koje će obezbijediti njihovo korišćenje u održivim okvirima.

To znači da će se, umjesto prodaje drveta u dubećem stanju, uključivanjem privatnog sektora na sječi i izvlačenju drvnih sortimenata, obezbijediti prodaja gotovih sortimenata na šumskom stovarištu po klasama, što čini ključnu pretpostavku da prihodi koji se ostvaruju moraju biti adekvatni vrijednosti resursa.

Posebno je važno da se na ovaj način obezbjeđuje mnogo lakša dostupnost sirovine za sve drvoprerađivače, čime se daje značajan impuls daljem razvoju drvne industrije.

Novim modelom organizacije obezbjeđuju se prihodi za potrebne investicije u šume, prvenstveno u smislu njihovog očuvanja i razvoja tehničke infrastrukture.

Vlada je usvojila i predlog reorganizacije, koji koncepcijski podrazumijeva formiranje berze drvnih sortimenata, pri čemu je formiranje državnog preduzeća, kako i sami sugerišete u obrazloženju pitanja, samo jedan od više segmenata započetog procesa.

U narednom periodu potrebno je uraditi nedostajuće projekcije fiskalnog uticaja predloženog modela, te predložiti novu organizacionu strukturu, uključujući i sveobuhvatno snaženje šumarske inspekcije.

Vlada ostaje pri definisanim programskim opredjeljenjima, koja su čvrsto usmjerena u pravcu unapređenja i ostvarivanja ciljeva postavljenih Nacionalnom strategijom održivog razvoja do 2030. godine i strateškim dokumentima razvoja šumarstva, i svaka inicijativa i partnerstvo u tom smislu su dobrodošli.